

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра фінансів

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
_____ Волохова І.С.

«___» _____ 2019 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 7.03050801 «Фінанси і кредит»

з теми:

«МИТО У ПОДАТКОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ»

Виконавець:

Студент ЦЗФН

Козаков В.Ю.

/підпис/

Науковий керівник:

К.е.н., доцент Луценко І.С.

/підпис/

ОДЕСА - 2019 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ МИТА.....	6
1.1 Економічна сутність мита та його функції.....	6
1.2 Функціональне призначення та класифікація видів мита	13
1.3 Історія виникнення мита та його розвиток в Україні.....	23
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНА ПРАКТИКА СПРАВЛЯННЯ МИТА У ПОДАТКОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ.....	33
2.1 Особливості сплати мита у різних митних режимах.....	33
2.2. Бюджетоутворююча роль мита у формуванні доходів Державного бюджету України.....	38
2.3. Мито у регулюванні зовнішньоторговельної діяльності в Україні.....	48
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ СПРАВЛЯННЯ МИТА В УКРАЇНІ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ.....	55
3.1. Світовий досвід оподаткування митом зовнішньоторговельної діяльності та можливості його впровадження в Україні.....	55
3.2. Напрямки удосконалення основних елементів мита в умовах інтеграційних процесів.....	60
ВИСНОВКИ.....	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	69
ДОДАТКИ.....	74

ВСТУП

Актуальність теми. Мито є одним з важливих інструментів регулювання участі держави у системі зовнішньоекономічних зв'язків, а також важливим фактором економічного розвитку та необхідною умовою існування сильної держави. На сьогодні у світі, фіскальний пріоритет мита змінився у бік регулюючої та захисної функції, що свідчить про використання високодиференційних тарифів, побудованих на принципі ексколації. Втім, в Україні в умовах пошуку додаткових джерел надходжень до державної скарбниці актуальним залишається саме фіскальна функція мита, також для стимулювання або стримування зовнішньоторгових потоків та захисту національних виробників мито є неменш важливим інструментом державного регулювання. Саме тому важливим постає питання щодо оцінювання ефективності мита у податковій системі України та визначення окремих проблем його застосування.

Важливу роль у теоретичному дослідженні функціонування, розвитку мита та його впливу на розвиток зовнішньоекономічної діяльності відіграють праці таких зарубіжних учених, як Дж. Бартолом'ю, Р. Болдвін, Г. Бреннан, Дж. Буканан, Дж. Едвардс, І. Ілмаз, Д. Мітчелл, Г. Ліч, Дж. Уілсон, Т. Мена, Ж.Б. Кольбера, С. Фортрея, В. Петті, Н. Барбона, Д. Норса, Г. Чемберлена, Ч. Давенанта, А. Сміта, А.Р.Ж. Тюрго, Д. Рікардо, Т.Р. Мальтуса, Ж.Ш.Л. Сісмонді, Ф. Ліста, Ф. Бастіа, С.Ю. Вітте, Д.М. Кейнса, Р. Гільфердінга та ін.

Серед сучасних вітчизняних науковців, питанням організації митної справи в Україні присвятили свої наукові роботи: Войцещук А.Д., Гребельник О.П., Дудчак В.І., Єгоров О.Б., Іващук І.О., Каленський М.М., Кормич Б.А., Кунєв Ю.Д., Луценко І.С., Науменко П.В., Пашко П.В., Терещенко С.

Зазначене свідчить про актуальність випускної роботи, що обумовило визначення її мети, завдань, об'єкту і предмету дослідження.

Мета і завдання кваліфікаційної роботи. Метою кваліфікаційної роботи є узагальнення теоретичних засад функціонування мита та надання

практичних рекомендацій щодо удосконалення його елементів в умовах інтеграційних процесів.

Визначена мета обумовила наступні завдання кваліфікаційної роботи:

- розкрити економічну сутність мита та його елементів;
- визначити функції мита та охарактеризувати його види;
- дослідити історію виникнення мита та його розвиток в Україні;
- висвітлити особливості сплати мита при різних митних режимах;
- провести аналіз бюджетоутворюючої ролі мита у формуванні доходів

Державного бюджету України;

- оцінити ефективність мита у регулюванні зовнішньоторговельної діяльності;

- дослідити світовий досвід оподаткування митом зовнішньоторговельної діяльності та можливості його впровадження в Україні;

- запропонувати напрямки удосконалення основних елементів мита в умовах інтеграційних процесів.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є процеси виникнення та функціонування мита у податковій системі.

Предметом кваліфікаційної роботи є фінансові відносини, пов'язані зі справлянням мита до бюджету та з використанням його регулюючого потенціалу в процесі реалізації.

Методи дослідження. У процесі дослідження застосовувалися загальнонаукові та спеціальні методи пізнання економічних явищ і процесів. Метод аналізу і синтезу використовувався при визначенні сутності мита, його елементів та видів. Метод історичного аналізу застосовувався у дослідженні історії розвитку мита. Метод порівняльного аналізу використовувався при проведенні оцінювання сучасної практики справляння мита у податковій системі України; для узагальнення світового досвіду оподаткування митом зовнішньоторговельної діяльності та можливості його впровадження в Україні.

Інформаційною базою кваліфікаційної роботи є законодавчі та нормативно-правові акти з питань розвитку податкової конкуренції,

статистичні та інформаційно-аналітичні матеріали Міністерства фінансів України, Рахункової палати України, Державної фіскальної служби України, а також наукові дослідження і публікації вітчизняних і зарубіжних вчених, електронні ресурси світової мережі Internet.

Науковою новизною отриманих результатів Одержані результати кваліфікаційної роботи, що містять наукову новизну, набули подальшого розвитку в частині:

- періодизації справляння мита в Україні, ознакою якої є ступінь зміни механізму оподаткування митом зовнішньоторговельних операцій;
- проведення аналізу бюджетоутворюючої ролі мита у надходженнях до Державного бюджету України;
- пріоритетних напрямків удосконалення елементів мита.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані в кваліфікаційній роботі положення, узагальнення, висновки та пропозиції мають як загальнотеоретичне, так і прикладне значення. Розроблені в кваліфікаційній роботі положення можуть бути впроваджені та використані органами місцевої влади при вирішенні проблем удосконалення організаційно-правового механізму митної справи в Україні.

Структура випускної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 73 сторінки друкованого тексту, містить 14 таблиць, 11 рисунків. Список використаних джерел нараховує 51 найменувань та займає 5 сторінок.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження сформулюємо наступні висновки:

1. У результаті розкриття сутності мита та його елементів визначено, мито це непрямий податок на товари, майно, цінності, які перевозять через митний кордон та оподатковуються ним залежно від обраного митного режиму. Крім того, миту як податку притаманні ознаки та елементи, що найбільш повно розкривають сутність мита.

2. Встановлено, що сутність податків проявляється не тільки через їх ознаки та елементи, й через їх функції. Втім, аналізуючи спеціальну літературу з оподаткування, зроблено висновок, що у науковців відсутній єдиний підхід щодо функцій податків. Виділяють як фіскальну функцію, так й контролюючу, соціальну, регулюючу, розподільчу, стимулюючу та стримувальну. Види мита класифікували за такими ознаками як: за способом стягнення, за об'єктом оподаткування, за метою запровадження, за способом нарахування, за характером оподаткування, залежно від країни походження товару, за типами ставок.

3. Досліджено історію виникнення мита та його розвиток в Україні, де встановлено, що мито як податок має багатовікову історію, яка починається саме з появою первісної інтернаціоналізації міжнародних торговельних потоків та держави, де основними джерелами її фінансування були сплата данини, плата за судочинство та мито. Що стосується розвитку мита в Україні, то за період 1991-2019 рр. оподаткування митом мало як фіскальне, протекційне, інтеграційне, так й лібералізаційну направленість, що впливало на збільшення доходів Державного бюджету України та обсяги зовнішньої торгівлі.

4. Висвітлено особливості сплати мита при застосування різних митних режимах та зроблено висновок, що в основному митом оподатковуються товари при застосуванні таких митних режимах як: імпорт, реімпорт, при експорті та реекспорті оподатковується тільки обмежений перелік товарів. В усіх інших митних режимах якщо зберігаються умови ввезення товарів або їх вивезення

оподаткування товарів митом звільняється повністю або частково. Що стосується послуг та робіт, то відповідні операції у сфері зовнішньоекономічної діяльності не підлягають оподаткуванню миту.

5. Аналіз бюджетоутворюючої ролі мита у формуванні доходів Державного бюджету України свідчить, що такий податок має фінансове значення, проте не є бюджетоутворюючим податком, оскільки він займає незначну питому вагу, у середньому 2,9% в доходах Державного бюджету України. Крім того, й фінансове значення такого податку має тенденцію за останні роки до скорочення, про що свідчить зменшення його питомої ваги у доходах Державного бюджету України. найбільшу питому вагу в загальній Також у структурі надходжень до Державного бюджету України традиційно займає ввізне мито. Так, у 2008 р. воно становило 98,4%; в 2009 р. – 94,3%; в 2010 р. – 96,7%; в 2011 р. – 88,9%; в 2012 р.- 97,1%; в 2013 р. – 99,4%; в 2014 р – 98,3%; в 2015р – 99,0%; в 2016 – 98,2%; в 2017 р – 97,4%; в 2018 р. – 98,1% . Це обумовлено тим, що ввізне мито існує в Україні на незначний перелік товарів, головним чином, на ті, що мають сировинний характер та стратегічне значення для роботи національних товаровиробників.

6. Встановлено, що мито як інструмент регулювання зовнішньоторговельної діяльності відіграє не останню роль, втім нині є мало результативним, що пов'язане з напрямками використання імпорту (переважно на потреби проміжного і кінцевого споживання) в Україні та втратою вітчизняними товарами цінової конкурентоспроможності під впливом політики обмінного курсу та високих темпів інфляції всередині країни порівняно з її торговельними партнерами. Крім того, про малорезультативність регулюючої функції мита й відіграє тарифна лібералізація в Україні в рамках угод з преференційним режимом.

7. Висвітлено світовий досвід оподаткування митом зовнішньоторговельної діяльності та можливості його застосування в Україні та з'ясовано, що в Україні порівняно з основними зовнішньоторговельними партнерами більш високий рівень середньоарифметичної ставки порівняно з

розвиненими країнами та суттєво нижчий – порівняно з країнами, що розвиваються. Це свідчить про неповне використання Україною протекціоністського потенціалу тарифних заходів (особливо на фоні інших країн). Крім того, варто відмітити, що в Україні, як і в більшості зарубіжних країнах стимулюється експорт, втім є й країни де є заходи щодо стимулювання імпорту, наприклад, в Японії.

8. Запропоновано напрями вдосконалення елементів мита з урахуванням інтеграційних процесів, а саме:

- підвищити ставки ввізного мита на пальмову олію до 5%, та на шкідливі добавки до 6%, а саме: хіноліновий жовтий, карамзин, понсо 4R, червоний чарівний АС, які кваліфікуються як одні з найнебезпечніших харчових добавок світу та дозволено в Україні їх використання;

- для транспортних засобів з іноземною реєстрацією зменшити ставки з ввізного мита з 10% до 5%, а для ввезення електромобілів на митну територію України залишити звільнення від сплати мита;

- привести у відповідність перелік енергозберігаючих товарів для яких надаються митні пільги, оскільки до таких товарів входить фактично звичайне обладнання і устаткування, а також матеріали, використання яких не відповідає меті вказаної податкової пільги, що приводить лише до необґрунтованих втрат державного бюджету і стимулювання іноземного виробника;

- ліквідувати митні пільги для низки лікарських препаратів, що не мають доведеної лікарської ефективності чи споживаються платоспроможними громадянами;

- змінити розмір ставок ввізного мита, розмір яких менше граничного рівня, встановленого Протоколом про вступ України до СОТ, враховуючи економічну ситуацію на внутрішньому та міжнародному ринках;

- запровадити експортне мито на вивіз сировинної та низько технічної продукції, зокрема на вивіз природних ресурсів

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Прокопенко В. В., Козлова Д. В. Митні платежі в Україні: зміст, особливості // Митна справа. 2013. № 4. С. 50-56.
2. Капуш І. С. Сутність та правова природа особливих видів мита // Митна справа. 2006. № 5. С. 28-33
3. Кучерявенко Н. П. Налоговое право: учебник. – К., Консум, 1997. 432 с.
4. Батанова Л.О. Проблемні аспекти застосування мита в Україні/ Л.О. Батанова, І.О. Кухарчук// LEX PORTUS № 2 (10)'2018 – [Електронний ресурс]: Режим доступу : <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/9794>
5. Гребельник О. П. Митно-тарифна політика за умов трансформації економічної системи: Монографія. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2001. – 488 с.
6. Халипов С. В. Таможенное право (Таможенное регулирование внешнеэкономической деятельности). – М.: ИКД “Зерцало – М”, 2001. – 272 с.
7. Основы таможенного дела: Учебник / Под общ. ред. В. Г. Драганова; Рос. тамож. акад. ГТК РФ. – М.: ОАО Изд-во «Экономика», 1998. – 687 с.
8. Сокольникова О. Б. Совершенствование механизма взимания таможенных платежей как инструмента формирования доходной части федерального бюджета: Дис... канд. экон. наук: 08.00.05. – М.: РТА, 2000. – 192 с.
9. Вишновецький В. М. Мито в системі обов'язкових платежів // Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. 2009. № 4. С. 38-41.
10. Педь І.В. Податкова конкуренція: монографія – К: Експерт –Консалтинг, 2009 – 416 с.
11. Митний кодекс України, 2012 // Відомості Верховної Ради України. 2012. № 44-45, № 46-47, № 48. Ст. 552. – [Електронний ресурс]: Режим доступу <http://sfs.gov.ua/mk/>

Податковий кодекс України – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

12. Василик О.Д. Податкова система України [навч. посібник]/О.Д. Василик – К: ВАТ «Поліграфкнига» - 2004 – 478 с.

13. Данілов О.Д. Податкова система та шляхи її реформування: [навч. посібник]/О.Д. Данілов, Н.П. Фліссак – К Парламентське вид-во, 2001 – 216 с.

14. Довгалюк В.І. Податкова система [навч. посібник]/В.І Довгалюк, Ю.Ю. Ярмоленко – К: ЦНЛ, 2007 – 315 с.

15. Евстигнеев Е.Н. Основы налогообложения и налогового права: [учебное пособие]/Е.Н Евстигнеев – М.: Инфра – М, 1999 – 120 с.

16. Иванов Ю.Б. Податкова система: [підручник]/Ю.Б. Иванов, А.І. Крисоватий, О.М. Десятник – К: Атіка, 2006- 920 с.

17. Крисоватий А.І. Податкова система [навч. посібник]/А.І. Крисоватий, О.М. Десятник – Тернопіль: Карт-бланш, 2004 – 304 с.

18. Крупей Н.С. Економічна сутність податків та їх функції/ Н.С. Крупей Наукові записки. Серія “Економіка”. Випуск 19 -2012 Електронний ресурс: Режим доступу: file:///C:/Users/admin/Downloads/Nznuoa_2013_21_31.pdf

19. Киреев А. П. Международная экономика. В 2-х ч. – Ч. 1. – М.: Международные отношения, 1997. – 416 с.

20. Основы таможенного дела: Учебник / Под общ. ред. В. Г. Драганова; Рос. тамож. акад. ГТК РФ. – М.: ОАО Изд-во «Экономика», 1998. – 687 с.

21. Закон України від 07.05.1996 № 180/96-ВР «Про вивізне (експортне) мито на живу худобу та шкіряну сировину» [Електронний ресурс]: Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/180/96-%D0%B2%D1%80>

22. Закон України від 10.09.1999 № 1033-XIV «Про ставки вивізного (експортного) мита на насіння деяких видів олійних культур» [Електронний ресурс]: Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1033-14>

23. Закон України від 24.10.2002 № 216-IV «Про вивізне (експортне) мито на відходи та брухт чорних металів» [Електронний ресурс]: Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/216-15>

24. Закон України від 13.12.2006 № 441-V «Про ставки вивізного (експортного) мита на брухт легованих чорних металів, брухт кольорових металів та напівфабрикати з їх використанням» [Електронний ресурс]: Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/441-16>

25. Офіційний веб-сайт Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=2d92511f-c6fa-468a-97f3-bc353742db15&title=ZakhistInteresivNatsionalnikhTovarovirobnikivNaVnutrishnomuRinku>

26. Гуменюк О.Г. Еволюція системи митно-тарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності/О.Г. Гуменюк//Економіка і суспільство-Випуск № 14 / 2018 – С.784-791

27. Дубініна А., Сорокіна С., Зельніченко О. Митна справа. Київ: ЦУЛ, 2010. 320 с.

28. Дюронт В. Жизнь Греции / пер. с англ. В. Федорина. Москва: КРОН-ПРЕСС, 1997. 704 с.

29. Бэр А. История всемирной торговли. Ч. 1. Москва, 1876. 236 с.

30. Успенский Ф. История Византийской империи / сост. Т. Мальчикова. Москва: Мысль, 1996. 827 с.

31. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності: навчальний посібник / К.Ю. Величко, В.О. Козуб, Л.Л. Носач, Л.О. Чернишова, О.І. Печенка. – Харків: Видавництво «Форт», 2017. – 221 с.

32. Луценко І. С. Основні етапи реалізації податкової політики в сфері зовнішньоекономічної діяльності [Електронний ресурс] / І. С. Луценко // Ефективна економіка – 2011. – №1. Режим доступу до журналу: <http://www.economy.nayka.com.ua>.

33. Фінансова політика зовнішньоекономічної діяльності: навч. посіб. / В. П. Хомутенко, І. С. Луценко, А. В. Хомутенко, О. Г. Волкова – Харків: «Діса плюс», 2018. – 370 с.

34. Волкова О. Г. Оподаткування суб'єктів господарювання: навч. посіб. / О. Г. Волкова, В. П. Хомутенко, І. С. Луценко, А. В. Хомутенко / за заг. редак. В. П. Хомутенко. - Одеса: «ВМВ», 2014. - 418 с.

35. Офіційний веб-сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.treasury.gov.ua/ua>

36. Луценко І.С. Податкова політика у сфері зовнішньоекономічної діяльності України/ [монографія] /І.С. Луценко, В.П. Хомутенко – Одеса ФОП Бондаренко М.О. – 2014 – 216 с

37. Волохова І.С. Трансформаційні процеси у податковій системі України: монографія/За редакцією І.С.Волоховой – Одеса: Атлант VOI COIU, 2018- 384 с.

38. Пугачевська К.С. Імпортозалежність та тарифне регулювання імпорту в Україні /К.С. Пугачевська//Науковий вісник Мукачівського державного університету, Серія Економіка. Випуск 1(5) - С.56-63

39. Офіційний веб-сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

40. Офіційний веб-сайт Національного Банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua>

41. Бережнюк І. Г. Митне регулювання України: національні та міжнародні аспекти [Текст] : монографія / І. Г. Бережнюк. – Дніпропетровськ : Академія митної служби України, 2009. – 543 с.

42. Закон України «Про вивізне (експортне) мито на відходи та брухт чорних металів» від 24.10.2002 № 215 – IV [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/216-15>

43. Дяченко Т.О. Особливості Митно-тарифного оподаткування/Т.О. Дяченко// Актуальні проблеми міжнародних відносин. Випуск 125 (частина І)- 2015 – С.128-137

44. Бліхар М.М. Реформування митно-тарифної політики України з використанням досвіду країн ЦСЄ в контексті вступу до СОТ // Зовнішня торгівля: Право та економіка. - № 2 (37). – 2008. –С 56 – 60.

45. Буланій О.О. Світовий досвід сучасного митно-тарифного регулювання та застосування його в Україні // Актуальні проблеми економіки. – 2006. - № 9 (63). – С. 7 – 13.

46. Гуцу С. Ф. Проблеми митного регулювання в Україні в умовах євроінтеграції [Електронний ресурс].
<http://www.khai.edu/csp/nauchportal/Arhiv/GCH/2013/GCH413/pdf/15.pdf>.

47. Новікова К. І. Світовий досвід митно-тарифного регулювання та можливості його застосування в Україні, Академія митної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу // <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=13564>.

48. Сластьоненко О.О. Удосконалення митного регулювання ввезення транспортних засобів на митну територію України/О.О. Сластьоненко// Юридичний науковий електронний журнал – 6/2018[Електронний ресурс]. – Режим доступу

49. Бугель Ю.В. Напрями вдосконалення митно-тарифного регулювання зовнішньоторговельної політики України /Ю.В.Бугель, О.Г. Гуменюк//Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор» - Випуск 4-2 (43) 2017 – С.86-91

50. Мільярди для «зелених чоловічків» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua/publications/2012/11/30/348032/>.

51. Про внесення змін до Митного кодексу України щодо скасування окремих податкових пільг : проект закону [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=2474%D0%B0&skl=8.